

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VYBRANÉ ASPEKTY VÝKONU SPRÁVNÍHO
SOUDNICTVÍ A VEŘEJNÉ SPRÁVY**

Autor práce: Lenka Balašová, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná forma studia

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z.ú.
Žižkova 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Lenka Balašová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Vybrané aspekty výkonu správního soudnictví a veřejné správy

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Selected aspects execute of administrative judiciary and public administration

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

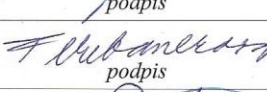
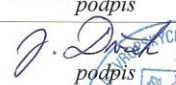
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. et Bc. Josef Kříha

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2019

CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE: Hlavním cílem bakalářské práce je formou analyticko-syntetizujícího teoretického vhledu reflektovat postavení a legitimitu výkonu správního soudnictví ve vztahu k rozhodovacímu procesu a činnosti veřejné správy. Popsat jednotlivé žaloby ve správním soudnictví, včetně konkrétních rozsudku nebo usnesení. Dále nastínit průběh řízení a také formy opravných prostředků ve správním soudnictví.

Student: Lenka Balašová	25.10.2019 datum	Balašová podpis
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha	25.10.2019 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	11.11.19 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	16.11.19 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	19.11.2019 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et. Bc. Josefu Kříhovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

BALAŠOVÁ, L. Vybrané aspekty výkonu správního soudnictví a veřejné správy: bakalářská práce, Příbram, Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 53 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. et Bc. Josef Kříha

Klíčová slova: veřejná správa, správní soudnictví, správní právo, kontrola, žaloba, řízení

Bakalářská práce (dále jen „práce“) má za cíl formou analyticko–syntetizujícího teoretického vhledu reflektovat postavení a legitimitu výkonu správního soudnictví ve vztahu k rozhodovacímu procesu a činnosti veřejné správy. V rámci samostatných kapitol práce specifikuje jednotlivé žaloby ve správním soudnictví, včetně konkrétních rozsudků a usnesení. Poukazuje také na možnost využití mimořádných opravných prostředků. Dále práce reflektuje průběh řízení ve správním soudnictví.

ABSTRACT

BALAŠOVÁ, L. *Selected aspects execute of administrative judiciary and public administration : Bachelor Thesis*. Příbram : The College of European and Regional Studies, 2020. 53 p. Supervisor : Mgr. et Bc. Josef Kříha

Key words: public administration, administrative justice, administrative law, control, action, management

The bachelor's thesis aim to reflect the form of an analytic-synthesizing theoretical insight, the status and legitimacy of the exercise of administrative justice in relation to the decision-making process and public administration activity. Within separate chapters, the thesis specifies individual actions in the administrative judiciary, including specific judgments and resolutions. It also points to the possibility of recourse to extraordinary remedies. Furthermore, the thesis reflects the course of proceedings in the administrative judiciary.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Vymezení základního pojmosloví a východisek	11
2.1 Veřejná správa	11
2.2 Správní právo	13
3 Kontrola veřejné správy	15
3.1 Parlamentní kontrola	16
3.2 Nejvyšší kontrolní úřad	18
3.3 Veřejný ochránce práv.....	19
3.4 Kontrola vykonávaná ve spojení s právem na informaci ve veřejné správě	20
3.5 Kontrola vykonávaná na základě podnětů, stížností a peticí občanů	21
3.6 Kontrola vykonávána správními orgány	22
3.7 Kontrola vykonávána soudy	24
4 Historie správního soudnictví	25
5 Správní soudnictví.....	27
5.1 Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu	27
5.2 Žaloba proti nečinnosti	28
5.3 Řízení o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu	29
5.4 Řízení ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda.....	31
5.4.1 Ochrana ve věcech seznamu voličů	31
5.4.2 Ochrana ve věcech registrace.....	31
5.4.3 Neplatnost voleb a hlasování	32
5.4.4 Řízení ve věci porušování pravidel financování volební kampaně.....	33
5.4.5 Ochrana ve věcech zániku mandátu	33
5.4.6 Ochrana ve věcech místního referenda	34
5.4.7 Ochrana ve věcech krajského referenda.....	34

5.5	Řízení o kompetenčních žalobách	36
5.6	Řízení o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části	37
6	Opravné prostředky	40
6.1	Kasační stížnost	40
6.2	Obnova řízení	41
7	Soudy ve správním soudnictví	43
7.1	Krajské soudy	43
7.2	Nejvyšší správní soud	44
8	Řízení před soudy ve správním soudnictví	47
9	Závěr	51
	Seznam použitých zdrojů	52

Úvod

Správní soudnictví a veřejná správa spolu úzce souvisí. Veřejná správa zasahuje do života osob bez výjimek. Každý někdy přišel do styku s nějakým typem úřadu, ať už v rámci soukromého života (žádání o občanský průkaz) nebo profesního života (založení firmy). Správní soudnictví je jedna z forem kontroly veřejné správy, nikoliv však jedinou. Veřejná správa je rozsáhlá oblast činnosti, které je zapotřebí kontrolovat v mnoha ohledech. A to ze strany občanů (podání, stížnosti) i veřejných činitelů (Veřejný ochránce práv).

Správní soudnictví se zabývá přezkoumáním rozhodnutí správních orgánů, zda nedošlo k ovlivnění práv a povinností subjektů v řízení. Vrcholným článkem správního soudnictví je Nejvyšší správní soud, který má v rámci správního soudnictví nejvýznamnější pravomoci. Mimo samotných žalob rozhoduje i o mimořádných opravných prostředcích. Také zajišťuje jednotnost rozhodování ve správním soudnictví. Přijetí zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „soudní řád správní“) poskytlo možnost v rámci správního soudnictví jednat mnohem efektivněji a zaměřovat se na specifické žaloby ve správním soudnictví.

V úvodní části práce je vymezeno základní pojmosloví. Dále jsou v jednotlivých samostatných podkapitolách specifikovány druhy kontroly veřejné správy. Popsáno je, kdo je kontrolován a jakým způsobem kontrola probíhá. Nastíněn je také historický vývoj správního soudnictví na území České republiky. Práce se následně věnuje jednotlivým druhům žalob ve správním soudnictví, samotné podkapitoly jsou obohaceny o kazuistiku. Samostatná kapitola je zaměřena také na mimořádné opravné prostředky.

Závěr práce je věnován soudům ve správním soudnictví a průběhu řízení před nimi. Konkrétně je uvedeno, kdo je účastníkem řízení, co musí obsahovat podání, kdy lze usnesením řízení přerušit nebo zastavit, obsah rozsudku či usnesení.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je formou analyticko–syntetizujícího teoretického vhledu reflektovat postavení a legitimitu výkonu správního soudnictví ve vztahu k rozhodovacímu procesu a činnosti veřejné správy. Popsat jednotlivé žaloby ve správním soudnictví, včetně konkrétních rozsudků nebo usnesení. Dále nastínit průběh řízení a také formy opravných prostředků ve správním soudnictví.

Metoda k dosažení cíle je zvolena analýza dostupné české právní úpravy a odborné literatury. Jde o komplexní shrnutí nejdůležitějších aspektů výkonu správního soudnictví

Základním zdrojem informací při zpracování práce je rešerše dostupných zdrojů, vycházející především z dostupné odborné literatury, platné právní předpisy České republiky a internetové zdroje.

Jedna z prvních kapitol je věnována základním pojmoslovím, veřejná správa a správní právo, pojmy jsou stručně charakterizovány. Další rozsáhlá kapitola specifikuje druhy kontroly ve veřejné správě. V této kapitole jsou popsány jednotlivé druhy kontroly, co přesně je kontrolováno, jakým způsobem a za jakým účelem. Čtvrtá kapitola je zaměřena na historický vývoj správního soudnictví. Správní soudnictví má na našem území letitou tradici, v určitém období se však z našeho území téměř vytratilo, upevnilo se přijetím zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

Nejrozsáhlejší kapitola je věnována jednotlivým druhům žalob, každá podkapitola obsahuje jeden typ žaloby, u každé žaloby je uvedeno, kdy ji lze podat (z jakých důvodů), co musí obsahovat, kdo je oprávněn ji podat a kdy, také kdo je oprávněn o ní rozhodovat. Obsahem podkapitoly je také kazuistika, jedna konkrétní žaloba. Mimořádné opravné prostředky, kasační stížnost a obnova řízení je obsahem šesté kapitoly. Specifikovány jsou v samostatné kapitole soudy, které se zabývají žalobami ve správním soudnictví, oba typy soudů jsou stručně charakterizovány. Závěrečná kapitola nastiňuje průběh řízení.

2 Vymezení základního pojmosloví a východisek

V úvodní kapitole je podstatné charakterizovat základní pojmy, které provází celou bakalářskou práci. Stěžejními pojmy jsou veřejná správa, její členění, struktura a správní právo, jeho dělení a prameny.

2.1 Veřejná správa

Veřejná správa je pojem, který nemá pevně stanovenou definici a to hned z několika důvodů. Veřejná správa se průběhu let pořád mění a vyvíjí, dochází ke změnám především v oblasti její činnosti, organizace se v takové míře nemění. Změny se dějí v důsledku vývoje společnosti, integračních procesů v rámci Evropské unie či technické pokroky. Nejvýstižnější definice z mého pohledu je: „*Veřejná správa je správa veřejných záležitostí ve veřejném zájmu*“.

Veřejnou správu můžeme vymežit podle 2 hledisek: materiální (funkční) nebo formální (institucionální) pojetí. V materiálním pojetí jde o samotný výkon správy, tedy jednotlivé druhy správní činnosti – například správní exekuce, vydávání rozhodnutí. Ve formálním pojetí se jedná o vykonavatele veřejné správy (instituce) – například obce, kraje, ministerstva. Materiální pojetí veřejné správy můžeme dále dělit na pozitivní či negativní vymezení veřejné správy. V pozitivním vymezení se jedná o veřejné úkoly, jenž má veřejná správa zabezpečovat. Negativní vymezení lze charakterizovat jako souhrn činností, které nejsou zákonodárstvím ani soudnictvím.¹

Veřejnou správu dělíme na státní správu, samosprávu a ostatní veřejnou správu. Státní správa je vykonávána státem prostřednictvím orgánů státní moci nebo jim podřízených územních pracovišť, v takovémto případě se jedná o tzv. přímý výkon státní správy. Přímý výkon státní správy vykonávají: prezident, vláda, ministerstva, jiné ústřední správní úřady s celostátní působností (např. Licenční úřad), územní odborné správní úřady (např. Úřad práce), Veřejné sbory (Policie ČR).²³

¹ HORZINKOVA, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: Obecná část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-55-4. s. 11-16

² BANDŽAK, J. *Správní právo – obecná část*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. 2011. ISBN 978-80-7542-021-1. s. 58

³ CHVÁTALOVÁ, I. A kol. *Základy veřejného práva*. 2. vyd. Praha: Oeconomica. 2008. ISBN 978-80-245-1406-2. s 10-11

V nepřímém výkonu státní správy dochází k přenesení působnosti, respektive stát plní své úkoly nepřímo prostřednictvím jiných nositelů veřejné správy. Nepřímý vykonavatelé jsou například obecní úřady, krajské úřady, právnické osoby, jimž byl výkon státní správy propůjčen (např. STK), fyzické osoby, jimž byl výkon státní správy propůjčen (např. notář).⁴

Samospráva je veřejná správa vykonávána jinými veřejnoprávními subjekty než je stát, tzv. veřejnoprávními subjekty.

Samosprávu dále dělíme na územní a zájmovou. Územní samosprávu lze charakterizovat jako prostorově vymezený funkční celek, který má právo sám rozhodovat o záležitostech, týkající se fungování takového celku. Územní samosprávu představují obce (základní územně samosprávné celky) a kraje (vyšší územně samosprávné celky). Prostřednictvím svých orgánů vykonávají samosprávu.

Zájmová samospráva sdružuje osoby s určitým společným zájmem jako je výkon profese.

Zájmová správa je reprezentována komorami:

- s povinným členstvím (Česká advokátní komora, Česká lékařská komora, Česká komora architektů, Notářská komora ČR a další),
- s nepovinným členstvím (Hospodářská komora, Agrární komora),
- vysokoškolskou samosprávou.

Ostatní veřejná správa je vykonávána subjekty, které neřadíme do státní správy ani samosprávy. Jedná se například o Radu pro rozhlasové a televizní vysílání, Úřad pro ochranu osobních údajů, Českou národní banku.⁵

⁴ BANDŽAK, J. *Správní právo – obecná část*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011. ISBN 978-80-7542-021-1. s. 58

⁵ PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. s. 17-19, 51-52

2.2 Správní právo

Správní právo řadíme k rozsáhlejším odvětvím českého právního řádu. Vedle ústavního, finančního a trestního práva, patří správní právo mezi odvětví práva veřejného. Pokud se na správní právo podíváme z historického hlediska, jedná se o poměrně mladé odvětví. Správní právo je definováno jako soubor právních norem. Veřejná správa je klíčový pojem pro vymezení předmětu správního práva, jelikož upravuje vztahy vznikající při výkonu veřejné správy. Orgány veřejné správy mohou jednat pouze v případech, způsobem a v mezích vymezených normami správního práva.

Správní právo můžeme členit na část obecnou a zvláštní. Obecná část správního práva obsahuje základní pojmy, zásady, právní instituty a popis obecné úpravy procesních postupů, která platí pro celou veřejnou správu. Jedná se tedy o část, která je společná pro celou oblast správního práva.

Zvláštní část správního práva vymezuje jednotlivá odvětví a obory veřejné správy. Obsahuje hmotně právní i procesně právní úpravu podle jednotlivých oblastí, například stavební právo, vodní právo, archivnictví, požární ochrana.⁶

Dále dělíme správní právo na:

- správní právo organizační - konkretizuje postavení, organizaci, pravomoc a působnost subjektů veřejné správy a také zakotvuje základní zásady organizace veřejné správy,
- správní právo hmotné – stanovuje jaká práva a povinnosti mají adresáti,
- správní právo procesní – soubor právních norem, které upravují postup orgánů veřejné správy,
- správní právo trestní – obsahuje právní úpravu základů a následků odpovědnosti za správní delikty.⁷

⁶ HORZINKOVA, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: Obecná část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-55-4. s. 16-18

⁷ PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. s. 32

Prameny správního práva

Ve formálním smyslu lze chápat pojem pramen správního práva jako příslušné pravidlo chování. V materiálním smyslu jde o důvod vzniku obsahu práva, vliv mají historické události, společenské poměry. Jak už bylo zmíněno správní právo je velmi rozsáhlé odvětví, upravuje různorodé společenské vztahy, tedy nelze vytvořit komplexní právní úpravu, aby vše bylo obsaženo v jednom kodexu. Nekodifikované právní odvětví, tak lze charakterizovat správní právo. Prameny se vyznačují různou právní silou a oproti jiným právním odvětvím dochází k častým změnám.⁸

Stěžejní právní předpisy jsou zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „soudní řád správní“). Další prameny jsou například zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o právu petičním“), zákon č. 250/2016Sb., odpovědnost za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich“), zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o některých přestupních“), zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu“), zákon 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“), zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o krajích“) a mnoho dalších.

⁸ HORZINKOVA, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: Obecná část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-55-4. s. 18-22

3 Kontrola veřejné správy

Veřejná správa je činností výkonnou, podzákonnou, nařizovací, je vázána zákony a zabezpečuje jejich provedení. Kontrola veřejné správy je v určitém smyslu nejdůležitější zárukou zákonnosti ve veřejné správě. Kontrola veřejné správy má funkci poznávací, zjišťovací, porovnávací, hodnotící a nápravnou. Kontrola může být podle požadavků vedena jako kontrola preventivní nebo předběžná, průběžná či následná. Mimo záruk zákonnosti se sleduje dodržování účelnosti a hospodárnosti ve veřejné správě. Kontrolu veřejné správy můžeme rozdělit na správní kontrolu a vnější kontrolu.

Správní kontrola – je vykonávána orgány veřejné správy, zaměřuje se na činnost správních orgánů ve vztazích nadřazenosti a podřízenosti, také kontrola prováděna uvnitř jednotlivých orgánů veřejné správy.

Vnější kontrola – kontrola orgánů veřejné moci a jejich činnosti je prováděna jinými subjekty než orgány veřejné správy.⁹

Kontrolu veřejné správy můžeme lišit též podle konkrétních subjektů, a to na:

- kontrolu parlamentní,
- kontrolu vykonávanou Nejvyšším kontrolním úřadem,
- kontrolu vykonávanou Veřejným ochráncem práv,
- kontrolu vykonávanou ve spojení s právem na informace ve veřejné správě,
- kontrolu vykonávanou na základě podnětů, stížností a peticí občanů,
- kontrolu vykonávanou správními orgány,
- kontrolu vykonávanou soudy.¹⁰

⁹ PRŮCHA, P. Správní právo 8. vyd. Praha: Doplněk. 2012. ISBN 978-80-7239-281-0.s. 324-327

¹⁰ PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. s. 101-103

3.1 Parlamentní kontrola

Parlament České republiky je tvořen dvěma komorami, Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Vykonává zákonodárnou moc v souladu se zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Hlavní činností Poslanecké sněmovny je přijímání zákonů ale také ovlivňuje moc výkonnou, tím pádem i veřejnou správu způsobem stanoveným právními předpisy.

Senát projednává návrhy všech zákonů, jedná o důvěře vládě, projednává návrh zákona o státním rozpočtu, také projednává petice a jiná podání občanu a dále jedná o mezinárodních smlouvách. Parlamentní kontrola je významná především ve vztahu k vládě. Vláda jakožto vrcholný orgán moci výkonné v České republice je ze své činnosti odpovědná Poslanecké sněmovně. Vláda musí mít po celou dobu trvání důvěru Poslanecké sněmovny. Vláda je povinná do 30 dnů po svém jmenování předstoupit a požádat Poslaneckou sněmovnu o vyslovení důvěry. Pokud důvěru nezíská, musí být navržena a jmenována nová vláda. Pokud se tak nestane opakovaně, navrhuje členy vlády předseda Poslanecké sněmovny. Požádat o hlasování o vyslovení nedůvěry vládě může 50 poslanců. Pokud důvěru nezíská, musí vláda podat demisi do rukou Prezidenta České republiky.

Další parlamentní kontrola je právo na interpelaci. Vládu nebo její členy může každý poslanec požádat ústně nebo písemně o vysvětlení určitých záležitostí ve věcech jejich působnosti. Na písemný dotaz je vláda nebo člen vlády povinnen odpovědět ve lhůtě do 30 dnů. V případě ústní interpelace odpovídá dotazovaný bezprostředně, pokud je při podání přítomen. Pokud dojde k neuspokojivému zodpovězení dotazu, může dojít k rozpravě v plénu, uložení sankce nebo hlasování o důvěře daného člena vlády nebo celé vlády.

Dalším prostředkem parlamentní kontroly je jednání o mezinárodních smlouvách. O mezinárodních smlouvách jedná Poslanecká sněmovna, pokud je třeba jejího souhlasu k ratifikaci nebo má-li se odstoupit od smlouvy, s jejíž ratifikací vyslovila souhlas.¹¹

¹¹ HENRYCH, D. a kol. Správní právo – obecná část. 9. vyd. Praha. C.H.Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1. s. 361-363

Poslanecká sněmovna se usnází formou zákona o státním rozpočtu a o návrhu státního závěrečného účtu, čímž ovlivňuje finanční hospodaření státu. Poslanecká sněmovna během roku dostává od vlády zprávy o plnění státního rozpočtu a po skončení roku ji předkládá návrh státního závěrečného účtu. Nejvyšší kontrolní úřad pomáhá Poslanecké sněmovně při kontrole plnění státního rozpočtu.

Dále Parlament provádí kontrolu činností některých institucí, například Pozemkového fondu, vliv má také na Všeobecnou zdravotní pojišťovnu, která je povinna předkládat Sněmovně pojistný plán na následující kalendářní rok. Poslanecká sněmovna navrhuje Radu pro televizní a rozhlasové vysílání, projednává petice a jiná podání od občanů.

Poslanecká sněmovna zřizuje specializované kontrolní orgány, jedná se o výbory a komise. Vyšetřovací komisi zřizuje Poslanecká sněmovna pro vyšetření věcí veřejného zájmu. Členové komise jsou výhradně poslanci zvolení Sněmovnou pro tento účel. Jsou zřízeny například pro kontrolu Bezpečnostní informační služby nebo Vojenského obranného zpravodajství. Vliv parlamentní kontroly je velmi široký, působí v mnoho oblastech, její činnost je všestranná.¹²

¹² HENRYCH, D. a kol. Správní právo – obecná část. 9. vyd. Praha. C.H.Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1. s. 361-363

3.2 Nejvyšší kontrolní úřad

Nejvyšší kontrolní úřad je nezávislý orgán, který kontroluje hospodaření státu. Právně zakotvený v zákoně č. 1/1993Sb., Ústava České republiky, a v zákoně č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, kde je upravena činnost a pravomoc Úřadu. Jedná se o orgán, který stojí mimo organizační strukturu. Není závislý na moci zákonodárné, výkonné ani soudní. Hospodaření Nejvyššího kontrolního úřadu kontroluje Poslanecká sněmovna.

Úřad sídlí v Praze, v čele stojí prezident (Ing. Miloslav Kala), kterého jmenuje Prezident České republiky na návrh Poslanecké sněmovny, zastupuje ho viceprezidentka (Mgr. Zdeňka Horníková).¹³¹⁴ Funkční období je devět let, předpoklady pro výkon funkce je: státní občanství ČR, bezúhonnost, svéprávnost, ukončené vysokoškolské vzdělání, věk nejméně 35 let. Kolektivní orgány jsou Kolegium Úřadu, senáty Úřadu, Kárná komora Úřadu. Aby byla zajištěna nezávislost a objektivita Nejvyššího kontrolního úřadu je uplatňován kolektivní princip, týká se zásadních otázek kontrolní působnosti. Kolektivní orgány rozhodují o plánování a závěrech z kontrolních akcí.

Kontrolu vykonává nad:

- hospodařením se státním majetkem,
- plněním státního rozpočtu,
- státním závěrečným účtem,
- zadáváním státních zakázek,
- vydáváním a umořováním cenných papírů,
- hospodařením s prostředky poskytnutými České republice ze zahraničí.

Hlavním úkolem Nejvyššího kontrolního úřadu je kontrolovat zda subjekty nakládají se svěřeným státním majetkem a poskytnutými prostředky hospodárně a účelně. Kontrola je prováděna u ministerstev, jiných správních úřadů a státních orgánů, fyzických a právnických osob, pokud to zvláštní zákon nevyklučuje.¹⁵

¹³ *Prezident NKÚ* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/o-nas/organizacni-struktura/prezident-nku/>

¹⁴ *Viceprezidentka NKÚ* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/o-nas/organizacni-struktura/viceprezident-nku/>

¹⁵ KINDL, M. a kol. *Základy správního práva*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-190-8. s. 253-256

3.3 Veřejný ochránce práv

Činnosti Veřejného ochránce práv nebo-li ombudsmana jsou upraveny v zákoně č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon Veřejném ochránci práv“). Funkční období je 6 let, ombudsman může být zvolen pouze na dvě po sobě jdoucí období. Kandidáty navrhuje po dvou Prezident České republiky a Senát. Veřejný ochránce práv se ujímá své funkce složením slibu do rukou předsedy Poslanecké sněmovny. Svou funkci vykonává nezávisle a nestranně, je neslučitelná s funkcí prezidenta, poslance, senátora, soudce nebo jakékoliv jiné činnosti ve veřejné správě. Bez souhlasu Poslanecké sněmovny nelze ombudsmana trestně stíhat. Věková hranice pro výkon funkce je 40 let, obdobně jako v případě pasivního volebního práva do Senátu. Sídlo Veřejného ochránce práv je Brně. Současný ombudsman je JUDr. Stanislav Křeček, jeho zástupkyně je Mgr. Monika Šimůnková.¹⁶

Pokud je jednání úřadů a dalších institucí, které vykonávají státní správu v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, tedy je nějak vadné či nesprávné nebo zmíněné instituce jsou nečinné, působí Veřejný ochránce práv k ochraně osob před tímto jednáním. Na ombudsmana se může obrátit jak fyzická tak právnická osoba, která má za to, že byla jednáním úřadu nějak poškozena. Podnět může být také adresován poslanci, senátorovi nebo jedné z komor Parlamentu České republiky, který dále věc postoupí právě ombudsmanovi. Veřejný ochránce práv může zahájit činnost i z vlastní iniciativy. Podnět lze učinit jak ústně do protokolu tak i písemně. Podnět musí obsahovat: vyličení podstatných okolností, sdělení zda byla věc předložena, také jinému orgánu, popřípadě s jakým výsledkem, označení úřadu, popřípadě jméno a příjmení nebo jiné údaje o totožnosti osoby, které se podnět týká, doklad o tom, že úřad, jehož se podnět týká, byl neúspěšně vyzván k nápravě, jméno, příjmení a bydliště, u právnické osoby název, sídlo a osoby oprávněné jednat jménem, toho, kdo podnět podává.¹⁷

¹⁶ *Veřejní ochránci práv a jejich zástupci* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/historie/ochranci-a-zastupci/>

¹⁷ *Zákon o Veřejném ochránci práv* [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/zakon-o-verejnem-ochranci-prav/>

V situaci, kdy podnět neobsahuje potřebné stanovené náležitosti, které ani po výzvě nebyly doplněny, jde o věc, která již byla prošetřena ombudsmanem, od právní moci uběhlo déle jak jeden rok, daná věc je již projednávána soudem nebo je podnět zjevně neopodstatněný, taková stížnost je odložena.

Pokud má podnět veškeré náležitosti, ombudsman zahájí šetření. Úřady musejí být součinné s probíhajícím šetřením, tedy poskytovat potřebné informace. O výsledcích vyrozumí stěžovatele s tím, že nebyl porušen žádný právní předpis nebo vyzve vykonavatele k nápravě, ten má lhůtu 30 dnů, aby sdělil, jaká nápravná opatření učinil. V případě, že šetřený orgán nijak nereaguje, nejsou splněna daná opatření, informuje Veřejný ochránce práv nadřízenou instituci, pokud nemá nadřízeného, informuje vládu.

Veřejný ochránce práv je oprávněn zabývat se podněty, které směřují proti činnosti ministerstev a jiných správních úřadů s působností po celé České republice a správní úřady jím podléhající, obecní a krajské úřady při výkonu přenesené působnosti, Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, Armády České republiky, Hradní stráže, České národní banky (pokud působí jako správní úřad), zdravotní pojišťovny, Vězeňské služby České republiky a zařízení, ve kterých se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova a ochranné léčení. Naopak Veřejný ochránce nemůže zasahovat do činnosti prezidenta, vlády, Parlamentu, Nejvyššího kontrolního úřadu, zpravodajské služby České republiky, orgánů činných v trestním řízení či státního zastupitelství.¹⁸¹⁹

3.4 Kontrola vykonávaná ve spojení s právem na informaci ve veřejné správě

V demokratických státech patří k ústavně zaručeným politickým právům, právo na informaci nebo na svobodný přístup k informacím. Právní úprava je obsažena v zákoně č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod a především v zákoně 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.²⁰

¹⁸ *Zákon o Veřejném ochránci práv* [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/zakon-o-verejnem-ochranci-prav/>

¹⁹ Působnost Veřejného ochránce práv [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>

²⁰ PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. s. 111-112

Fyzické i právnické osoby mohou požádat o poskytnutí informací. Státní orgány, orgány územní samosprávy, ministerstva, finanční úřady, celní úřady a mnohé další mají povinnost automaticky zveřejňovat standardní informace o své činnosti. Ostatní informace poskytují instituce na základě žádosti podané žadatelem, lhůta pro odpověď je 15 dnů. Nejsou poskytovány informace, které by porušovaly ochranu osobnosti a soukromý osob nebo utajované informace. Podmínky pro poskytování informací stanovuje zákon.²¹

3.5 Kontrola vykonávaná na základě podnětů, stížností a peticí občanů

Kontrola formou petic a stížností je specifická v tom, že kontrolu provádějí sami adresáti veřejné správy. Petiční právo je zakotveno v zákoně č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod a v zákoně č. 85/1990 Sb., o právu petičním. Petice je tzv. kolektivní stížnost, každá osoba má právo podat petici sám nebo společně s jinými a obracet se na státní orgány ve věcech veřejného zájmu nebo jiného společného zájmu, které spadají do působnosti daných organizací. Petice je vždy písemnou formou, musí obsahovat jméno, příjmení a bydliště toho, kdo ji podává. Nesmí vyzývat k porušování Ústavy nebo zákona, k násilí či hrubé neslušnosti, k nesnášenlivosti a nenávisti, k popírání nebo omezení práv občanů pro jejich národnost, pohlaví, původ, rasu, politické nebo jiné smyšlení, vyznání nebo sociální postavení. Orgán, kterému byla adresována petice, je povinnen posoudit její obsah, provést nebo zajistit potřebná opatření, a informovat toho, kdo petici podal. Dotčený orgán nejprve zaujme stanovisko k podané petici a následně shledá-li, že je zčásti či zcela odůvodněna, je jeho povinností zjednat nápravu. Doručením odpovědi se považuje petice za vyřízenou, lhůta je stanovena na 30 dnů.

Každý má právo obracet se na správní orgány se stížnostmi proti nevhodnému chování úředních osob nebo postupu správního úřadu. Stížnost je upravena v zákoně č. 500/2004 Sb., správní řád. Forma stížnosti je písemná nebo ústní, správní orgán, u kterého je stížnost podána je povinnen prošetřit skutečnosti uvedené ve stížnosti. Může vyslechnout stěžovatele, osobu proti, které je stížnost vedena a další osoby, které by mohly věc objasnit.²²

²¹ PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. s. 111-112

²² PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. s. 108-110

Do 60 dnů ode dne doručení stížnosti správnímu orgánu musí být vyřešena. V této lhůtě musí být stěžovatel o vyřízení stížnosti vyrozuměn. Lhůtu lze překročit jen v případě, že v průběhu nelze zajistit všechny podklady, které jsou potřebné pro vyřízení stížnosti. V případě, že byla stížnost shledána důvodnou nebo částečně důvodnou je správní orgán povinen učinit bezodkladně nezbytná opatření k nápravě.

O výsledku šetření a přijatých opatření se pořídí záznam do spisu. Proti způsobu vyřízení stížnosti se nelze odvolat. Pokud má stěžovatel za to, že stížnost nebyla řádně vyřízena, může se obrátit na nadřazený orgán, aby přešetřil způsob vyřízení stížnosti.²³

3.6 Kontrola vykonávána správními orgány

Kontrola veřejné správy je vykonávána orgány moci výkonné, orgány územních samosprávných celků, jinými orgány, právníckými nebo fyzickými osobami, které vykonávají působnost v oblasti veřejné správy, zaměřenou na činnost orgánu moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků, jiných orgánů a také právníckých a fyzických osob, jako osob kontrolovaných. Kontrolou je hlídáno plnění povinností vyplývajících z obecně závazných právních předpisů nebo povinností uložených na jejich základě, kontrolované osoby. Kontrolní orgány vykonávají svou činnost vždy jen v okruhu své osobní, místní a věcné působnosti. Kontrolní pracovníci musí být vybaveni vždy písemným pověřením vedoucího kontrolního úřadu k jednotlivým kontrolám. Mohou vstupovat na pozemky, stavby kontrolovaných osob. Smí požadovat předložení dokladů a písemností, kontrolované osoby mají povinnost sounáležitosti. Po provedení kontroly se sepisuje tzv. protokol, jenž slouží k vyjádření kontrolních zjištění.

V případě, že kontrolovaná osoba nesouhlasí s výsledky šetření, může podat námitky, které musejí mít písemnou formu, náležitě odůvodněny, podány ve lhůtě do 15 dnů od dne doručení, pokud není v protokolu pro podání námitek stanovena delší lhůta. Kontrolní pracovník nebo vedoucí kontrolní skupiny rozhoduje o námitkách, které může vyhovět ve lhůtě 7 dnů, jinak námitky vyřizují nadřízené osoby kontrolujících, které jim mohou plně vyhovět, částečně vyhovět nebo zcela zamítnout. V tomto případě je lhůta pro vydání rozhodnutí stanovena na 30 dnů.²⁴

²³ PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. s. 108-110

²⁴ PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. s. 106-108

Kontrolní orgány nemohou sami přijímat opatření ke zjednání nápravy zjištěných nedostatků, postupují svá kontrolní zjištění jiným orgánům, které disponují oprávněním činit opatření k nápravě zjištěného stavu.

Opatřením se myslí správní sankce nebo jiná opatření k nápravě. Výjimka je v případě kontroly výkonu státní správy, kde je kontrolující oprávněn ukládat opatření k odstranění nebo prevenci nedostatků zjištěných kontrolou. V protokolu o kontrole se uvedou opatření k odstranění nebo prevenci nedostatků zjištěných kontrolou. Za nesplnění povinnosti vytvořit podmínky pro výkon kontroly a za neposkytnutí potřebné sounáležitostí kontrolním pracovníkům je možno udělit pokutu. U fyzických osob má pokuta povahu pokut za přešůpek a u právnických osob mají povahu pokut za tzv. jiné správní delikty. Výše pokuty je od 200 000 Kč do 500 000 Kč.

Významné postavení při výkonu kontroly mají orgány specializované kontroly, odborného dozoru a inspekční orgány, jejich působnost je upravena zvláštními právními předpisy. Další orgány, které vykonávají specifickou kontrolu, pouze v jimi vymezeném rozsahu působnosti jsou: Český úřad bezpečnosti práce, Česká obchodní inspekce, Česká zemědělská a potravinářská inspekce, Česká inspekce životního prostředí a mnoho dalších. Vydaná správní rozhodnutí, která jsou stížena vadami, díky nimž je nutné správní rozhodnutí změnit či zrušit, podléhají tzv. instanční kontrole. Jedná se o druh kontroly, kterou vykonávají instančně nadřizené orgány v souvislosti s rozhodováním o tzv. opravných prostředcích ve správním řízení, vše je upraveno ve správním řádu.²⁵

²⁵ PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. s. 106-108

3.7 Kontrola vykonávána soudy

Soudní kontrola patří mezi nejvýznamnější záruky zákonnosti a je zakotvena v zákoně č. 2/1993 Sb., Listina základních lidských práv a svobod. Každá fyzická či právnická osoba se může obrátit na soud, pokud má za to, že byla na svých právech zkrácena. Domáhat se také mohou nápravy nezákonných správních aktů, protiústavních nebo nezákonných normativních právních aktů.

Při kontrole záleží, zda orgán veřejné správy rozhodoval ve věci veřejnoprávní či soukromoprávní, s ohledem na to, jaký soud ve zmíněné věci bude jednat. Rozhodnutí, jimž byla dotčena veřejná subjektivní práva osoby, přezkoumávají v rámci správního soudnictví specializované senáty a samosoudci správních soudů dle zákona č. 150/2002 Sb. soudní řád správní.^{26 27}

Naopak v případě rozhodnutí orgánů veřejné správy ve věcech soukromoprávních, přezkoumávají taková rozhodnutí soudy v občanském soudním řízení dle zákona 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“). Ústavní soud se zabývá kontrolou ústavnosti a zákonnosti normativních správních aktů.²⁸

²⁶ HORZINKOVA, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: Obecná část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-55-4. s. 149-150

²⁷ PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 978-80-86775-29-6. s. 104-105

²⁸ HORZINKOVA, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: Obecná část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-55-4. s. 149-150

4 Historie správního soudnictví

Správní soudnictví má na našem území dlouhou historii, jeho základy byly položeny prosincovou ústavou Rakouského císařství, konkrétně zákonem č. 144/1867 ř. z., o moci soudcovské. Správní soudnictví bylo koncipováno jako koncentrované a specializované, výkon sjednocoval Správní soudní dvůr ve Vídni. Skutečná činnost a úprava procesu před Správním soudním dvorem zaštiťoval až zákon č. 36/ex 1876 ř. z., o správním soudním dvoru ze dne 22. října 1875, znám také jako tzv. říjnový zákon. Zmíněný zákon obsahoval 50 paragrafů a byl koncipován velmi jasně, stručně a srozumitelně. Stanovoval pevné a nepřekročitelné meze ale zároveň záměrně vytvořil rozsáhlý prostor pro dotváření procesních ustanovení činností soudců. O kvalitách zákona vypovídá i to, že na jeho koncepčních základech stojí doposud moderní úpravy. Československá republika jedním ze svých prvních zákonů č. 3/1918 Sb. z. a n., o Nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů, též známý jako zákon listopadový, přijala samotnou instituci Nejvyššího správního soudu a pro jeho činnost převzala s některými změnami (tzv. „Pantůčkovy škrty“) také říjnový zákon.

V roce 1952 bylo správní soudnictví ústavně zrušeno zákonem č. 64/1592 Sb., o soudech a prokuratuře, ustanovení o správním soudnictví bylo zcela vypuštěno. Tento fakt znamenal přerušování tradice správního soudnictví na našem území na více jak 50 let. K obnovení správního soudnictví mohlo dojít až po politických změnách na našem území v roce 1989. Obnova však neprobíhala tak rychle jak bylo zapotřebí. K určitým pokusům o obnovení správního soudnictví docházelo v roce 1991 v rámci novelizace občanského soudního řádu. Do občanského soudního řádu byla vložena samostatná pátá část, která se zabývala přezkumem správních rozhodnutí. V letech 1992 až 2002 činnost správních soudu vykonávaly soudy krajské a Vrchní soudy v Praze (od roku 1993) a Olomouci (od roku 1996).

Po vzniku samostatné České republiky v roce 1993 byl v nové Ústavě článkem 91 obnoven Nejvyšší správní soud, který měl tvořit druhý vrchol soustavy soudů. Ke zřízení soudu však stále nedošlo. V rozmezí let 1992 – 2002 procesní úprava vykazovala řadu právních i legislativních nedostatků.²⁹³⁰

²⁹ *Historie správního soudnictví* [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Historie/art/4?menu=174>

³⁰ HORZINKOVÁ, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: Obecná část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-55-4. s. 151-152

Ústavní soud opakovaně upozorňoval na chybějící právní úpravu, svým nálezem č. 276/2001 Sb., z 27. 6. 2001 zrušil celou pátou část občanského soudního řádu s účinností od 1. ledna 2003. Tento náleží Ústavního soudu pomohl velmi výrazně připravované zákonné úpravě správního soudnictví, tedy přijetí zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

K faktickému obnovení správního soudnictví v České republice dochází 1. 1. 2003. Všem soudcům vrchních soudů, kteří vykonávali svou činnost na úseku správního soudnictví, zákon umožňoval přesunout se na Nejvyšší správní soud, tuto možnost však nevyužilo mnoho soudců. Nejvyšší správní soud tedy začal působit se 13 soudci, bez asistentů, se čtyřmi administrativními pracovníky soudních kanceláří a deseti pracovníky správy soudu. Jednalo se pouze o přechodné období, v průběhu roku 2003 došlo k navýšení počtu soudců na 22. Na reformu správního soudnictví se čekalo opravdu dlouho, v některých ohledech zůstaly jisté nedostatky. Oblast, kterou se správní soudnictví zabývá, je vskutku specifická a je nanejvýše správné, že existují speciální soudy, které se zabývají jen těmito žalobami. Samotná obnova správního soudnictví ukazuje, že Česká republika je samostatný, demokratický a právní stát, který dohlíží na dodržování všech práv.³¹³²

³¹ HORZINKOVÁ, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: Obecná část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-55-4. s. 151-152

³² *Historie správního soudnictví* [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Historie/art/4?menu=174>

5 Správní soudnictví

5.1 Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu

Žalobu může podat ten, kdo má za to, že byl na svém právu zkrácen rozhodnutím správního orgánu. Účastníky jsou žalovaný (správní orgán proti, kterému žaloba směřuje) a žalobce (ten, kdo žalobu podává). Základní podmínka pro podání žaloby je, aby žalobce vyčerpal možnost podat řádný opravný prostředek ve správním řízení, především tedy odvolání nebo tzv. rozklad. Lhůta pro podání žaloby jsou dva měsíce poté, kdy rozhodnutí bylo žalobci písemně doručeno. Náležitosti žaloby jsou: označení napadaného rozhodnutí a den jeho doručení, označení osob na řízení zúčastněných, označení výroku, které žalobce napadá, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky za nezákonné a nicotné, důkazy, kterými žalobce prokáže své tvrzení, návrh výroku rozsudku.

Žalobce může společně se žalobou požádat soud o odkladný účinek. Pokud soud vyhoví, pozastavuje účinky právní moci rozhodnutí správního orgánu. Žaloba se podává k věcně příslušnému soudu, jimž je v I. stupni krajský soud. Jedná se o krajský soud, v jehož obvodu má sídlo správní orgán, který vydal napadené rozhodnutí. Soudní poplatek je stanoven na 3 000 Kč, kolky v této hodnotě se vylepí na prvopis žaloby. Soud přezkoumá rozhodnutí správního orgánu, vychází ze skutkového a právního stavu, který byl v době rozhodování. Rozsudek je výsledkem řízení, žaloba je buď zamítnuta, nebo napadené rozhodnutí se zruší a věc se vrací zpět správnímu orgánu k dalšímu řízení.³³

Obsahem kazuistiky je žaloba č. j. 10 A 213/2016 -26 podána u Městského soudu v Praze. Účastníky řízení jsou K. R. jako žalobkyně a Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců jako žalovaný. Žalobkyně požádala o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání, žádost měla nedostatky. Ministerstvo vnitra proto žalobkyni vyzval usnesením č. j. OAM-16973-5/DP-2014 k odstranění vad ve lhůtě 70 dnů od doručení usnesení. Též byla vyzvána k doložení dokumentů, originálního cestovního dokladu, doklad o zajištění ubytování po dobu pobytu na území, doklad o účelu pobytu na území, povolení k zaměstnání a fotografii.³⁴

³³ SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 59-65

³⁴ rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11.2.2020, čj. 10 A 213/2016 - 26, www.nssoud.cz

Zmocněnec žalobkyně si usnesení osobně vyzvedl. Následně žalobkyně požádala dne 15. 7. 2014 o prodloužení lhůty o 45 dnů za účelem vyřízení povolení k zaměstnání. Správní orgán žádost o prodloužení zamítl, usnesení bylo doručeno fikcí dne 21. 8. 2014. Byl toho názoru, že žalobkyně měla dostatečné množství času k odstranění vad podání a doplnění chybějících dokumentů. Dne 18. 8. 2014 žalobkyně doložila originál cestovního pasu, a spolu s odvoláním proti usnesení o zastavení řízení předložila i fotografii. Klíčové v této žalobě je, že správní orgán formálně žádosti nevyhověl ale fakticky ano. Původní lhůta, prodloužená o 45 dnů dle žádosti uplynula 18. 8. 2014. Správní orgán tedy řízení zastavil až poté, co žalobkyně neodstranila všechny vady podání, pouze doplnila originál cestovního dokladu a fotografii. Žalovaná považuje rozhodnutí správního soudu za nepřiměřené zasahující do jejího soukromého a rodinného života. Dále zmiňuje probíhající ozbrojený konflikt na Ukrajině. Žalovaný zastává postoj, že žaloba by měla být zamítnuta. Městský soud má za to, že žádost o prodloužení nebyla důvodná, žalobkyně konkrétně nezdůvodnila, proč požadované dokumenty nedodala ve stanovené lhůtě. Žádost tedy zamítl³⁵

5.2 Žaloba proti nečinnosti

Žalobu podává ten, kdo se domáhal u správního orgánu vydání rozhodnutí nebo osvědčení a správní orgán byl nečinný. Účastníky řízení jsou žalovaný (správní orgán, který má dle žaloby povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení) a žalobce (ten, kdo žalobu podává). Žalobou se žalobce domáhá, aby soud uložil povinnost správnímu orgánu vydat rozhodnutí nebo osvědčení. Podat žalobu lze nejpozději do jednoho roku, počítá se ode dne, kdy mělo být vydáno rozhodnutí nebo osvědčení podle zvláštního zákona. Žaloba musí obsahovat obecné náležitosti, označení věci, ve které se žalobce domáhá ochrany proti nečinnosti, vylíčení rozhodujících skutečností, důkazy, kterými se žalobce dovolává, návrh výroku rozsudku. Pokud je návrh důvodný, soud uloží formou rozsudku správnímu orgánu povinnost vydat rozhodnutí či osvědčení a také stanoví lhůtu, ve které tak musí učinit. Není-li žaloba důvodná, soud ji zamítne.³⁶

³⁵ rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11.2.2020, čj. 10 A 213/2016 - 26, www.nssoud.cz

³⁶ SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 65-67

Téma kazuistiky je žaloba na ochranu proti nečinnosti podaná u Krajského soudu v Brně, č. j. 29 A 80/2019-34. Účastníky toho řízení jsou žalobce S. S. proti žalovanému Ministerstvu vnitra. Žalobou se žalobkyně domáhá, aby soud žalovanému uložil povinnost rozhodnout ve věci žádosti žalobkyně k trvalému pobytu. Dne 6. 12. 2018 zahájil žalovaný řízení o žádosti povolení trvalého pobytu rodinného příslušníka občana České republiky. Žalobkyně podala během řízení 19. 2. 2019 žádost o uplatnění opatření proti nečinnosti, protože žalovaný nevydal rozhodnutí o žádosti o pobytové oprávnění v zákonné lhůtě 30 dnů. Po opakovatelných žádostech žalovaný ve věci nevydal rozhodnutí. Žalobkyně má za to, že prokázala veškerou sounáležitost se správním orgánem. Žalovaný s žalobou nesouhlasí, popírá oprávněnost žaloby. Dne 29. 5. 2019 žalovaný vydal zprávu k vydání povolení k trvalému pobytu. Návrh, který obsahoval souhlasné stanovisko s povolením k trvalému pobytu. Žalobkyně se dostavila 11. 6. 2019 na odbor azylové a migrační politiky k převzetí potvrzení o povolení k trvalému pobytu cizince na území České republiky. Pobyt byl žalobkyni povolen od 11. 6. 2019. K návrhu na provedení opatření proti nečinnosti správního orgánu se zabýval a návrhu nevyhověl, protože v mezidobí již rozhodl v samotné věci. Žalovaný má za to, že žaloba byla podána předčasně. Soud nesouhlasí s tvrzením, že byl správní orgán nečinný. Doložené dokumenty dokazují činnost správního orgánu. Soud proto žalobu zamítl.³⁷

5.3 Řízení o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu

Účastníky řízení jsou žalovaný (správní orgán proti, kterému je žaloba vedena) a žalobce (ten, kdo žalobu podal). Lhůta pro podání žaloby je stanovena do dvou měsíců, ode dne, kdy se o nezákonném zásahu žalobce dozvěděl. Nejzazší doba pro podání žaloby je do dvou let, kdy došlo k nezákonnému zásahu. Žaloba musí obsahovat obecné náležitosti, označení zásahu proti, kterému je žaloba směřována, vyličení rozhodujících skutečností, důkazy, kterých se žalobce dovolává, návrh výroku rozsudku. Soud rozhodne, že provedený zásah byl nezákonný, zakáže správnímu orgánu, aby v porušování práv žalobce pokračoval a obnovil stav před zásahem, pokud je to možné. Nebo soud shledá, že žaloba je nedůvodná, nedošlo k nezákonnému zásahu a zamítne ji.³⁸

³⁷ rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 19.12.2019, čj. 29 A 80/2019 - 34, www.nssoud.cz

³⁸ SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 67-69

Téma kazuistiky je žaloba podá u Městského soudu v Praze sp. zn. čj. 8 A 133/2019-31. Navrhovatelem je L.T. H. a odpůrcem je Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Žalobkyně se žalobou domáhá ochrany před nezákonným zásahem ze strany Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Za nezákonné považuje zrušení již objednaného termínu schůzky ve formě e-mailového sdělení, které nemá povahu správního rozhodnutí, a kterým byl přidělený termín pro podání žádosti zrušen. Termín pro podání své žádosti získala žalobkyně ještě před nabytím účinnosti nařízení vlády České republiky č. 220/2019 Sb.

Konkrétně v žalobě je zmíněno, že žalobkyně si způsobem zveřejněným na úřední desce zastupitelského úřadu České republiky v Hanoji sjednala termín k podání žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vydání zaměstnanecké karty. Žalobkyně dne 5. 9. 2019 obdržela e-mail o zrušení svého sjednaného termínu od vizového odboru žalovaného, s informací o tom, že v souvislosti s nabytím zmíněného nařízení vlády počínaje 1. 9. 2019 pro zastupitelský úřad České republiky v Hanoji se stanovuje počet žádostí o zaměstnaneckou kartu na nula. Žalobkyně namítá, že žalovaný v srpnu 2019 umožnil podávání žádostí o přidělení termínu k podání žádosti o povolení dlouhodobého pobytu za účelem vydání zaměstnanecké karty na září 2019.

Žalobkyně má za to, že postup porušil základní zásady a je v rozporu s dobrou správou. Ona sama splnila veškeré podmínky pro získání termínu, dále již kontaktovala zaměstnavatele v České republice a učila se český jazyk. Žalovaný se k návrhu vyjádřil, s tím, že on pouze konstatoval formu e-mailu novou právní úpravu. Nejedná se o zásah správního orgánu, v jehož důsledku by byla žalobkyně zkrácena na svých právech. Zrušení podat žádost došlo ze zákona, nikterak rozhodnutím Ministerstva zahraničních věcí České republiky, či zastupitelského úřadu v Hanoji.

Soud žalobu zamítl. Zrušení termínu pro osobní podání žádosti, který byl již žalované přidělen je sice zásahem do jejich subjektivních práv ale není nezákonný. Žalovanému, respektive vládě lze vytknout pouze to, že měla stanovit účinnost nařízení s přihlédnutím k dostatečnému množství času k zareagování zastupitelské úřadu.³⁹

³⁹ rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5.2.2020, čj. 8 A 133/2019 - 31, www.nssoud.cz

5.4 Řízení ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda

5.4.1 Ochrana ve věcech seznamu voličů

Osoba dotčená správním orgánem, který vede stálý seznam voličů dle zvláštního zákona, neodstraní chyby nebo nedostatky ve stálém seznamu voličů a jeho dodatku, se může obrátit na příslušný soud dle sídla správního orgánu s návrhem na vydání rozhodnutí o provedení opravy nebo doplnění seznamu či jeho dodatku.

Účastníky řízení jsou navrhovatel (ten, kdo návrh podal) a správní orgán. Soud rozhoduje bez jednání usnesením a to ve lhůtě do tří dnů poté, kdy návrh došel soudu.

5.4.2 Ochrana ve věcech registrace

Ochrany se lze domáhat ve věcech, ve kterých správní orgán dle zvláštního zákona:

- škrtl kandidáta na kandidátní listině,
- odmítl kandidátní listinu nebo odmítl přihlášku k registraci,
- registroval kandidátní listinu nebo přihlášku k registraci.

Jestliže správní orgán odmítl kandidátní listinu nebo odmítl přihlášku k registraci, může se navrhovatel u soudu domáhat vydání rozhodnutí o povinnosti správního orgánu kandidátní listinu či přihlášku k registraci registrovat. Navrhovatelem může být politická strana, politické hnutí, nezávislý kandidát, sdružení nezávislých kandidátů, sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. U voleb do Senátu Parlamentu České republiky, nezávislý kandidát nebo politická strana, jenž podala přihlášku k registraci. U volby prezidenta republiky nejméně 20 poslanců nebo nejméně 10 senátorů, kteří navrhli kandidáta na funkci prezidenta republiky a nebo sám kandidát, který byl odmítnut při registraci.

Pokud správní orgán vyškrtl kandidáta z listiny, může se domáhat u soudu vydání rozhodnutí o ponechání kandidáta na kandidátní listině. Navrhovatelem je v tomto řízení osoba, která byla vyškrtnuta z kandidátní listiny nebo také politická strana, sdružení nezávislých kandidátů, sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. Účastníky řízení jsou navrhovatel a správní orgán.⁴⁰

⁴⁰ SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 69-71

V případě, že správní orgán registroval kandidátní listinu nebo přihlášku k registraci se může navrhovatel domáhat zrušení registrace přihlášky jiného kandidáta nebo vydání rozhodnutí o zrušení registrace kandidátní listiny jiné politické strany. Navrhovatelem může být politická strana, politické hnutí, nezávislý kandidát, sdružení nezávislých kandidátů, sdružení politických stran nebo politických hnutí. U voleb do Senátu Parlamentu České republiky, nezávislý kandidát nebo politická strana, jenž podala přihlášku k registraci. U volby prezidenta republiky nejméně 20 poslanců nebo nejméně 10 senátorů, kteří navrhli kandidáta na funkci prezidenta republiky. Účastníky řízení jsou navrhovatel, správní orgán, který uskutečnil registraci a ten, o jehož registraci se jedná. Soud rozhodne do 15 dnů ode dne, kdy mu návrh došel, usnesením. Pokud došlo k rozpuštění Poslanecké sněmovny, rozhodne v kratší době, do 5 dnů.

5.4.3 Neplatnost voleb a hlasování

Účastníky řízení o návrhu na neplatnost voleb nebo neplatnost hlasování jsou navrhovatel, příslušný volební orgán, politická strana, nezávislý kandidát, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran či politických hnutí, v jejichž kandidátské listině byl kandidát, jehož volba byla napadena. Účastníky v řízení o návrhu na neplatnost volby kandidáta jsou příslušný volební orgán, navrhovatel a osoba, jejichž volba byla napadena. Návrhem se může navrhovatel domáhat rozhodnutí soudu o neplatnosti voleb, neplatnosti hlasování či neplatnosti volby kandidáta. Jestliže soud rozhodne o neplatnosti volby kandidáta, může zároveň vyhlásit za zvoleného toho, kdo byl řádně zvolen.

Domáhat se rozhodnutí soudu o neplatnosti volby může občan, nejméně 20 poslanců nebo nejméně 10 senátorů, kteří navrhli kandidáta na funkci prezidenta republiky. Soud rozhodne do 15 dnů ode dne, kdy návrh soud obdržel, rozhodne formou usnesení. Dojde-li soud k názoru, že je část volby prezidenta republiky neplatná, v usnesení stanoví, od kterého úkonu se volba prezidenta republiky bude opakovat. V případě shledání chyby ve výpočtu volebního orgánu při zjišťování výsledků hlasování, uloží soud povinnost upravit zápis o výsledku volby prezidenta republiky a změněný výsledek vyhlásit.⁴¹

⁴¹ SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 70-72

5.4.4 Řízení ve věci porušení pravidel financování volební kampaně

Kandidát na funkci prezidenta republiky se za podmínek stanovených zákonem může domáhat rozhodnutí soudu, že došlo k porušení pravidel financování kampaně a to:

- překročením limitu výdajů na volební kampaň,
- porušením povinnosti vést účetnictví o financování volební kampaně a její zveřejnění,
- přijetí finančních prostředků nebo ocenitelného plnění, u něhož není znám skutečný původ (odkud finance pochází).

Účastníky řízení jsou navrhovatel, kandidát na funkci prezidenta republiky (ten, kterého se návrh týká), příslušný volební výbor a jeho členové.

Shledá-li soud, že došlo k porušení pravidel financování volební kampaně (v jakém rozsahu a jakým způsobem), zároveň rozhodne, že volební výbor je povinen odvést do státního rozpočtu částku odpovídající jeden a půl násobku částky:

- jenž odpovídá hodnotě přijatých finančních prostředků nebo jiných ocenitelných plnění v penězích, u kterých není znám jejich přesný původ (z jakých zdrojů pochází),
- o kterou byl limit výdajů na volební kampaň překročen,
- kterých se týkalo porušení povinnosti vedení účetnictví o financování volební kampaně a jejich zveřejnění.

Soud stanoví lhůtu nejméně jeden měsíc pro splnění podmínek.

5.4.5 Ochrana ve věcech zániku mandátu

Domáhat se zrušení usnesení zastupitelstva nebo rozhodnutí správního orgánu, který rozhodl o zániku mandátu člena zastupitelstva za podmínek stanovených zvláštním zákonem, může člen zastupitelstva (jehož mandát zanikl), politická strana, sdružení nezávislých kandidátů, sdružení politických stran a politických hnutí, na jejichž kandidátní listině byl zařazen člen zastupitelstva.⁴²

⁴² *Soudní řád správní* [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-150#cast3>

Účastníky řízení jsou:

- navrhovatel,
- osoba, která je také oprávněná podat návrh,
- správní orgán, který vydal rozhodnutí,
- územní samosprávný celek, kterého se usnesení týká.

Do dvaceti dnů poté, kdy návrh došel soudu, rozhodne formou usnesení. Není třeba nařizovat jednání.

5.4.6 Ochrana ve věcech místního referenda

Účastníky řízení jsou navrhovatel, přípravný výbor, příslušná obec, městská část nebo městský obvod územně členěného statutárního města, městská část hlavního města Prahy nebo hlavní město Praha. Soud rozhoduje do 30 dnů formou usnesení, jednání není třeba nařizovat.

Návrhem se lze domáhat:

- vyhlášení místního referenda,
- určení, že návrh na konání místního referenda nemá nedostatky,
- vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatého v místním referendu,
- vyslovení neplatnosti hlasování.

5.4.7 Ochrana ve věcech krajského referenda

Účastníky řízení o ochraně ve věcech krajského referenda jsou navrhovatel, příslušný kraj a přípravný výbor. Není třeba nařizovat jednání a lhůta soudu pro vydání usnesení je do 30 dnů.

Návrhem se lze domáhat:

- vyhlášení krajského referenda,
- určení, že návrh na konání krajského referenda nemá nedostatky,
- vyslovení neplatnosti hlasování,
- vyslovení neplatnosti přijatého rozhodnutí v krajském referendu.⁴³

⁴³ *Soudní řád správní* [online]. [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-150#cast3>

Tématem mé kazuistiky je usnesení Nejvyššího správního soudu čj. Vol 47/2018/47 ze dne 21. 2. 2018. Žalobce žaluje Miloše Zemana, Ivanu Zemanovu a Státní volební komisi, cílem žaloby je neplatnost volby prezidenta. Důvod žaloby žalobce viděl v porušení pravidel financování volební kampaně v prezidentských volbách konaných 12. - 13. 1. 2018 a 26. - 27. 1. 2018. Miloš Zeman opakovaně informoval, že nevede žádnou volební kampaň, tomuto výroku žalobce namítal. Spolek Přátel MZ se účastnil plošné a intenzivní předvolební propagace, přičemž spolek nebyl registrován jako třetí osoba ve smyslu § 38a zákona o volbě prezidenta. Tento postup je v rozporu se základním smyslem zákona a zároveň zajišťuje anonymitu podporovatelů dané kampaně. Třetí strana si pronajme prostor pro vylepení plakátu, zajistí výrobu a vylepení, tento výsledek prezentuje jako bezúplatné plnění. Tento příklad podle žalobce nepochybně podléhá povinnosti uhradit náklady na volební kampaň z prostředků na volebním účtu kandidáta nebo registrované třetí strany. Dále dle žaloby nebyl do nákladů volební kampaně zahrnut mediální prostor v televizi Barrandov, ten byl využíván panem Zemanem každý týden přibližně 30 minut, pořad byl vysílán po oznámení kandidatury. Též by se měla tato činnost započítat jako bezúplatné plnění obdržené od třetí osoby. Žalobce také uvádí, že Miloš Zeman využíval i další prostory a podmínky, které mu byly poskytovány s ohledem na dosavadní výkon funkce prezidenta. Například zapojení twitterového účtu mluvčího prezidenta Jiřího Ovčáčka nebo mnoho voličů společně s volebním lístkem obdrželi i osobní pozvání od prezidenta republiky k návštěvě Pražského hradu. Navrhovatel uzavřel žalobu s tím, že na uvedené porušení zákona je třeba nahlížet ve vzájemné souvislosti. Tím hlavním bylo ignorování zákonné povinnosti vést kampaň čestně a poctivě. Odpůrci se k žalobě vyjádřili. Státní volební komise uvedla k návrhu, že není jejím úkolem dohled nad dodržováním pravidel volební kampaně a jejího financování ale pouze vyhlášení celkového výsledku volby. Tudíž má za to, že se nemůže nikterak vyjadřovat k uvedeným tvrzením. Pravomoc dohledu je svěřen Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí. Odpůrce Miloš Zeman a Ivana Zemanová označili výroky za hrubě urážející a nepravdivé. Považují za absurdní, aby výkon funkce prezidenta republiky v současném funkčním období byl považován za nečestný a nějak poškozující ostatní kandidáty. Nejvyšší správní soud návrh zamítl, neshledal žádné protizákonnosti.⁴⁴

⁴⁴ usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 21.2.2018, čj. Vol 47/2018 - 47, www.nssoud.cz

5.5 Řízení o kompetenčních žalobách

Kompetenční žaloby dělíme na kladné a záporné. Kladný kompetenční spor je spor, při kterém si správní orgány přisvojují pravomoc rozhodnout, v záporném kompetenčním sporu správní orgány popírají pravomoc vydat rozhodnutí. Častější je v praxi záporný kompetenční spor. O kompetenčních žalobách rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Účastníky řízení jsou:

- správní úřad a orgán územní, zájmové či profesní samosprávy,
- orgány územní, zájmové nebo profesní samosprávy navzájem,
- ústřední správní orgány navzájem.

Právo podat žalobu má:

- správní orgán, jenž v kladném kompetenčním sporu chce vést řízení a ve věci rozhodnout a zároveň odmítá pravomoc správního orgánu, který již ve věci vede řízení nebo už rozhodl,
- správní orgán, jenž v záporném kompetenčním sporu odmítá pravomoc vést řízení a rozhodovat, a je toho názoru, že ve věci by měl rozhodnout jiný správní orgán,
- ten, jehož se řízení týká (o jehož právech či povinnostech již bylo rozhodnuto či mělo být rozhodnuto správním orgánem).

Při rozhodování soud vychází ze skutkového a též právního stavu, který je v době rozhodnutí. Rozsudek soudu stanoví, který správní orgán má pravomoc vydat ve věci rozhodnutí. Zároveň určí nicotnost, pokud jsou rozhodnutí správních orgánů nebo jejich jednotlivé výroky v rozporu s určením pravomoci soudu.⁴⁵

Tématem kazuistiky je čj. Konf 45/2017/4 ze dne 15. 1. 2019. Spor byl veden mezi Energetickým regulačním úřadem a Obvodním soudem pro Prahu 8. Na Nejvyšší správní soud se obrátil Energetický regulační úřad, aby se domáhal rozhodnutí ve sporu o pravomoc. Spor vznikl ve věci vedené u Obvodního soud pro Prahu 8 pod sp. zn. 7 C 305/2016 o zaplacení 303 468 662,92 Kč s příslušenstvím.⁴⁶

⁴⁵ SLÁDEČEK, V. Obecné správní právo. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwers ČR, a. s. 2013. ISBN 978-80-7478-002-8. s. 349-364

⁴⁶ usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15.1.2019, čj. Konf 45/2017 - 14, www.nssoud.cz

Žalobkyně (UNIPETROL RPA) se u Obvodního soudu pro Prahu 8 domáhala vydání rozsudku, který byl určoval žalovanému povinnost z titulu vydání bezdůvodné obohacení, eventuálně náhrady škody zaplatit zmíněnou částku. V žalobě bylo uvedeno, že se společností ČEZ Distribuce, a. s. žalobkyně uzavřela smlouvu o připojení lokální distribuční soustavy sítě vysokého napětí. V období leden až září 2013 žalobkyně vyrobila mimo jiné elektřinu, kterou sama pro své účely spotřebovala, a tudíž nevyužila v tomto rozsahu služeb ČEZ Distribuce a. s. a ani jiného provozovatele těchto služeb. Společnost ČEZ Distribuce a.s. v uvedeném období vystavila žalobkyni celkem devět faktur. Obsahovaly mimo reálně poskytnutých služeb i platby složky ceny za distribuci elektřiny na úhradu nákladů spojených s podporou obnovitelných zdrojů energií a kombinované výroby elektřiny tepla. Obvodní soud pro Prahu 8 čj. 7 C 305/2016/118 ze dne 2. 5. 2017 řízení o žalobě zastavil s tím, že věc bude postoupena Energetickému regulačnímu úřadu.

Obvodní soud zastával názor, že věc je v pravomoci Energetického regulačního úřadu. S tímto tvrzením úřad nesouhlasil a podal návrh na řešení negativního kompetenčního sporu. Dle návrhu požaduje-li žalobkyně vydání bezdůvodného obohacení, jedná se o spor k, jehož projednání je příslušný soud v občanskoprávním řízení. Energetický regulační úřad se domáhá rozhodnutí, který stanoví, že k vydání je příslušný soud, v tomto případě Obvodní soud pro Prahu 8 a zároveň, že se ruší usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8. Zvláštní senát Nejvyššího správního soudu rozhodl, že příslušný vydat ve zmíněné věci je správní orgán, tedy Energetický regulační úřad. Nejvyšší správní soud došel k závěru, že se jedná o spor, jenž má právní základ v existenci převážně soukromoprávního vztahu mezi žalobkyní a žalovaným.⁴⁷

5.6 Řízení o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části

Opatření obecné povahy není právním předpisem ani rozhodnutím, jedná se o správní akt s obecně určenými adresáty a s konkrétním vymezením. Soud zkoumá, zda opatření obecné povahy nebo jeho části nejsou v rozporu se zákonem, zda bylo opatření vydáno zákonem stanoveným způsob a jestli ten, kdo jej vydal, nepřekročil meze svých pravomocí a své působnosti. Oprávnění podat návrh na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části má ten, kdo má za to, že byl na svých právech zkrácen nebo obec pokud dané opatření obecné povahy vydal kraj.⁴⁸

⁴⁷ usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15.1.2019, čj. Konf 45/2017 - 14, www.nssoud.cz

⁴⁸ SKULOVA, S. a kol. Správní právo procesní 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-110-6. S. 307-308

Návrh musí kromě obecných náležitostí obsahovat také návrhové body, ze kterých bude jasné, z jakých skutkových a právních důvodů navrhovatel požaduje zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části. Návrh na zrušení lze podat do 3 let ode dne, kdy nabylo účinnosti napadené opatřené obecné povahy.

Účastníky řízení jsou navrhovatel (ten, kdo žalobu podal) a odpůrce (ten proti, kterému je žaloba vedena). Soud je při rozhodování vázán rozsahem a důvody návrhu. Dospěje-li soud k závěru, že opatření obecné povahy nebo jeho části jsou v rozporu se zákonem nebo shledá že, ten kdo opatření obecné povahy vydal, překročil meze své pravomoci a působnosti anebo opatření obecné povahy nebylo vydáno zákonem staveným způsobem. Soud zruší toto opatření obecné povahy nebo jeho části a to dnem, který v rozsudku určí. Soud návrh zamítne, pokud není důvodný. Soud o návrhu rozhodne do devadesáti dnů poté, kdy obdržel návrh.⁴⁹

Kazuistika se zabývá žalobou 4 Ao 8/2011-69, účastníky řízení jsou žalobce O. B. a žalovaný Hlavní město Praha. Navrhovatel se domáhá zrušení celého nebo části opatření obecné povahy vyhlášky hlavního města Prahy č. 33/1999 Sb., právních předpisů hl. m. Prahy, o stavební uzávěře pro velká rozvojová území. Doložil, že je vlastníkem pozemků, které jsou s účinností od 1. 1. 2000 dotčeny zmíněnou stavební uzávěrou. Dle navrhovatele byla stavební uzávěra vyhlášena bez jednoznačného časového omezení, když je podle jejího čl. 1 vázána na schválení podrobnější územně plánovací dokumentací nebo pořízení či projednání územně plánovacích podkladů.

Dále uvádí, že velké rozvojové celky, na které je stavební uzávěra zaměřena nejsou dostatečným způsobem definovány, není zřejmé, co je jejím předmětem. Též sděluje, že odpůrce dosud nerozhodl o pořízení podrobnější územně plánovací dokumentaci ani nebyly pořízeny a projednány územně plánovací podklady. Od roku 2006 nedošlo ve zmiňované lokalitě k žádné územní aktivitě. Vypracovaná urbanistická studie byla nevyužita, stavební cíle už nejsou aktuální.⁵⁰

⁴⁹ SKULOVA, S. a kol. Správní právo procesní 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-110-6. S. 307-308

⁵⁰ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21.2.2012, čj. 4 Ao 8/2011 - 69, www.nssoud.cz

Nejvyšší správní soud shledal, že navrhovatel je oprávněn podat žalobu o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části. Nejvyšší správní soud shledal, že správní orgán jednal v mezích své pravomoci a působnosti. Jak vyplývá z čl. 1 stavební vyhlášky, byla stavební uzávěra vázána na schválení podrobnější územně plánovací dokumentace nebo pořízení a projednání územně plánovacích podkladů.

Nejvyšší správní soud postrádá dodatek v podobě připravované územně plánovací dokumentace. O uzávěře bylo rozhodnuto v době, kdy nebylo rozhodnuto o záměru pořízení plánovací dokumentace. Z toho lze vyvodit závěr, že v době vyhlášení stavební uzávěry nebyla vůbec připravena územně plánovací dokumentace, která je podmínkou pro její vyhlášení. V tomto směru je stavební uzávěra v rozporu se zákonem.

Nejvyšší správní soud si byl vědom toho, že rozsah velkého rozvojového území se od účinnosti vyhlášení stavební uzávěry změnil. Z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud obecně závaznou vyhlášku č. 33/1999 Sb. a nařízení 21/2006 Sb. zrušil.⁵¹

⁵¹ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21.2.2012, čj. 4 Ao 8/2011 - 69, www.nssoud.cz

6 Opravné prostředky

Ve správním soudnictví nelze využít žádný řádný opravný prostředek, například odvolání, soudy rozhodují v jediném stupni. Je možné podat mimořádný opravný prostředek, tím je kasační stížnost a obnova řízení.

6.1 Kasační stížnost

Kasační stížností se lze domáhat nápravy v hmotněprávní stránce řízení, tak i nápravy vadného procesu. Účastník řízení nebo osoba zúčastněná na řízení může použít mimořádný opravný prostředek – kasační stížnost proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví a domáhat se zrušení soudního rozhodnutí. Kasační stížnost lze podat z důvodu: nezákonnosti, vady řízení, zmatečnosti řízení a nepřekoumatelnosti.

Účastníky řízení jsou stěžovatel (ten kdo stížnost podal) a všichni účastníci původního řízení. Lhůta pro podání kasační stížnosti je velmi krátká – musí být podána do dvou týdnů. Zákon stanovuje, že stěžovatel musí být zastoupen advokátem. Kasační stížnost musí obsahovat označení rozhodnutí proti, kterému stížnost směřuje, z jakého důvodu jej stěžovatel napadá, datum kdy mu bylo rozhodnutí doručeno a samozřejmě základní obecné náležitosti. Postrádá-li některé náležitosti, musí být doplněny ve lhůtě jednoho měsíce od doručení usnesení. Stěžovatel může tuto lhůtu využít pro doplnění podání, rozšíření stížnosti. Soud může lhůtu ze závažných důvodů prodloužit, nejdéle o jeden měsíc. Nejvyšší správní soud doručí stížnost ostatním účastníkům řízení a osobám zúčastněným na řízení. Dá jim možnost se ke stížnosti vyjádřit. Soud, aby mohl ve věci rozhodnout, si vyžádá spisy správního orgánu a krajského soudu, které napadené rozhodnutí vydal. O kasační stížnosti se rozhoduje zpravidla bez jednání. Dojde-li soud k názoru, že kasační stížnost je opodstatněná, rozsudkem zruší rozhodnutí krajského soudu a věc mu vrátí k dalšímu řízení. Krajský soud je vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu ve zrušeném rozhodnutí. V řízení také krajský soud rozhoduje o nákladech řízení o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud může také zrušit rozsudkem rozhodnutí krajského soudu a sám rozhodnout ve věci: o zrušení rozhodnutí správního orgánu nebo vyslovení jeho nicotnosti, o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části, o ochraně ve věcech místního nebo krajského referenda.⁵²

⁵² HENRYCH, D. a kol. Správní právo – obecná část. 9. vyd. Praha. C.H.Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1. s.407-409

Konkrétní příklad kasační stížnosti je žaloba č. j. 9 Ads 274/2018-35 ve věci žalobce A. R. proti žalované Česká správa sociálního zabezpečení. Kasační stížnost je vedena proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 6. 2018, č. j. 54 Ad 7/2018-16. Krajský soud obdržel dne 24. 4. 2018 podání stěžovatele, z něhož se dovodil, že se jedná o žalobu proti žalovanému v blíže neurčeném rozhodnutí. Žaloba trpěla vadami, neobsahovala všechny náležitosti. Krajský soud tedy vyzval stěžovatele, aby vady odstranil. Současně jej poučil, že pokud vady nebudou odstraněny, bude podání odmítnuto. Lhůta pro doplnění byla stanovena na 10 dnů ode dne doručení, lhůta končila dnem 28. 5. 2018. Přes výzvu soud stěžovatel vady žaloby neodstranil, soud usnesením žalobu odmítl. Stěžovatel toto usnesení napadl kasační stížností. Uvádí, že vady byly odstraněny podáním ze dne 24. 5. 2018. Toto podání však omylem adresoval Okresnímu soudu v Českých Budějovicích, místo krajskému soudu. Oba dva soudy sídlí na stejné adrese. Stěžovatel nepovažoval za důležité uvést v podání příslušnou spisovou značku, uvedl pouze jméno soudkyně. Má za to, že tak šlo identifikovat k jaké spisové značce podání náleží. Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a ty byly splněny. Ověřil podání stěžovatele a zhodnotil dle předloženého spisu krajského soudu, trpělo vadami. Lze konstatovat, že doplnění žaloby bylo odesláno včas, avšak nesprávnému soudu. Zásadní vliv na posouzení této žaloby je, že podání nebylo ve stanovené lhůtě doručeno, byť bylo odesláno zavčasu, nicméně jinému soudu. Nejvyšší správní soud dále uvedl, že v případě, kdy v jedné budově jsou umístěna pracoviště dvou různých soudů, není toto špatné adresování neobvyklé, ale je na účastníku řízení, aby dbal správného označení soudu. Považuje za nevhodné ze strany Okresního soudu v Českých Budějovicích, že nepodnikl žádné kroky k postoupení podání krajskému soudu, jemuž dle obsahu mělo být adresováno. Nejvyšší správní soud žalobu zamítl.⁵³

6.2 Obnova řízení

Obnova řízení je druhý mimořádný opravný prostředek. Lhůta pro podání je stanovena zákonem na tříměsíce od okamžiku, kdy se navrhovatel dozvěděl o důvodech pro obnovu řízení. Nejdéle však do 3 let od právní moci původního rozhodnutí. Důvody pro obnovu řízení jsou důkazy nebo skutečnosti, které vyšly najevo až po skončení původního řízení.⁵⁴

⁵³ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22.1.2020, čj. 9 Ads 247/2018 - 35, www.nssoud.cz

⁵⁴ HENRYCH, D. a kol. Správní právo – obecná část. 9. vyd. Praha. C.H.Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1. s.409-410

Účastníky řízení jsou navrhovatel (ten, kdo žádá o obnovu řízení) a ti, kdo byli účastníky původního řízení. Obnova řízení je možná jen proti rozsudku vydanému v řízení o ochraně před zásahem správního orgánu nebo ve věcech politických stran a politických hnutí. Náležitosti, které musí návrh obsahovat jsou: označení rozhodnutí proti němuž směřuje, v jakém rozsahu se napadá, zákonný důvod návrhu, vyličení skutečností, které dokládají, že návrh je podán ve stanovené lhůtě a také návrh na provedení důkazů, kterými má být prokázána důvodnost návrhu. Řízení dělíme na dvě fáze: řízení o povolení obnovy a samotné řízení obnovené. Soud pokud dojde k závěrům, že je obnovena důvodná, usnesením ji povolí. V opačném případě ji usnesením zamítne. V případě, že je obnova řízení povolena, soud zahájí řízení. Novým rozhodnutím se nahrazuje původní rozhodnutí.⁵⁵

Téma kazuistiky je usnesení sp. zn. Obn 1/2008 – 2018. Navrhovatelem je politická strana Národní sjednocení a odpůrcem je vláda. Dne 5. 3. 2008 podala u Nejvyššího správního soudu politická strana Národní sjednocení návrh na obnovu řízení ve věci pozastavení její činnosti na základě rozsudku ze dne 20. 11. 2007, č. j. Pst 45/2007-39. Návrh odůvodnil tím, že veškeré náležitosti, které od politických stran vyžaduje zákon č. 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a politických hnutí, ve znění pozdějších předpisů, byly doplněny a předány příslušným institucím, tedy Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

Navrhovatel zmíněné listiny poslal v kopii Nejvyššímu správnímu soudu. Ten během přípravy řízení zjistil, že návrh trpí vnitřními rozpory. Navrhovatel se domáhal jednání dle § 111 s. ř. . K obnově řízení dochází v momentu, kdy soud v původním řízení některé skutečnosti, které vyšly najevo až později nemohl zohlednit a mají na výsledek řízení podstatný vliv. Navrhovatel musí uvést z jakého důvodu nebyly tyto skutečnosti použity v původním řízení. Navrhovatel v odůvodnění žádné takové skutečnosti neuvedl. Netvrdil, že nebyly v průběhu řízení uplatněny některé podstatné skutečnosti nebo důkazy. Usnesením ze dne 4. 6. 2008, č. j. Obn 1/2018-2014, byl navrhovatel na tyto skutečnosti upozorněn a také poučen, že obsah jeho podání odpovídá spíše návrhu na znovuoobnovu činnosti politické strany. Na usnesení navrhovatel nereagoval a zmíněné vady neodstranil. Návrh v podané podobě neumožňoval pokračování v řízení. Nejvyšší správní soud tedy návrh odmítl.⁵⁶

⁵⁵ HENRYCH, D. a kol. Správní právo – obecná část. 9. vyd. Praha. C.H.Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1. s.409-410

⁵⁶ usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 17.12.2008, čj. Obn 1/2008 - 18, www.nssoud.cz

7 Soudy ve správním soudnictví

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, upravuje moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Soudní moc je upravena v hlavě čtvrté čl. 81 – 89. V České republice tvoří soustavu soudu: Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní soudy, krajské soudy a okresní soudy, mimo soustavu soudu stojí Ústavní soud České republiky. Nejvyšší správní soud a krajské soudy ve správním soudnictví poskytují fyzickým i právnickým osobám ochranu před nesprávným jednáním orgánů veřejné správy a obrátit se na ně může kdokoliv. Řízení před správními soudy je upraveno v zákoně č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

7.1 Krajské soudy

Krajských soudů v České republice je celkem 8, konkrétně: Městský soud v Praze (pro Prahu), Krajský soud v Praze (pro Středočeský kraj), Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Brně a Krajský soud Ostravě.⁵⁷

Krajské soudy ve správním soudnictví jako soudy prvního stupně rozhodují:

- o žalobách proti rozhodnutí správních orgánů,
- o ochraně proti nečinnosti,
- o ochraně proti nezákonnému zásahu,
- o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části,
- ve věcech volebních a ve věcech místního referenda (volby do územních samosprávných celků a místního referenda),
- ve věcech politických stran a politických hnutí (žaloby týkající se ochrany proti postupu Ministerstva vnitra, žadatel je upozorněn ministerstvem o nedostatcích návrhu na registraci politické strany).

V žalobách spadajících pod správní soudnictví rozhodují krajské soudy ve specializovaných soudech (předseda a dva místopředsedové) a specializovaní samosoudci. Proti rozhodnutí krajského soudu lze podat kasační stížnost, podává se u soudu, který vydal napadené rozhodnutí a rozhoduje o ní Nejvyšší správní soud.⁵⁸

⁵⁷ Přehled soudů [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/Soudy.aspx>

⁵⁸ HORZINKOVA, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: Obecná část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-55-4. s. 152-156

7.2 Nejvyšší správní soud

Nejvyšší správní soud je vrcholný orgán správního soudnictví. Pravomoci a působnost Nejvyššího správního soudu upravuje zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, konkrétně v části druhé § 11 - § 30. Jedním z hlavních úkolů Nejvyššího správního soudu je kontrolovat zákonnost a jednotu rozhodnutí krajských soudů. Též rozhoduje o kasačních stížnostech, kterými se navrhovatel domáhá zrušení pravomocného rozhodnutí krajských soudů.

Nejvyšší správní soud dále rozhoduje:

- o žalobách kompetenčních,
- ve věcech volebních a ve věcech místního referenda (volby do parlamentu České republiky a Evropského parlamentu)
- ve věcech politických stran a politických hnutí (žaloby týkající se rozpuštění politických stran a politických hnutí, o pozastavení či znovuoobnovení jejich činnosti.⁵⁹

Sídlo soudu je v Brně. Skládá se z předsedy soudu (JUDr. Josef Baxa), místopředsedy soudu (JUDr. Michal Mazanec), předsedů kolegií, předsedů senátu a dalších soudců.⁶⁰ Předsedu a místopředsedu Nejvyššího správního soudu jmenuje Prezident České republiky z řad členu soudu. Funkční období je deset let. Každému soudci Nejvyššího správního soudu se jmenuje alespoň jeden asistent. Asistentem se může stát občan bezúhonný s vysokoškolským vzděláním v magisterském studijním programu (oblast práva). Z pověření soudce Nejvyššího správního soudu vykonává asistent soudce jednotlivé úkony soudního správního řízení. Předseda Nejvyššího správního soudu se zabývá také stížnostmi, které se týkají průtahů v řízení, na nevhodné chování nebo narušování důstojností řízení místopředsedou soudu, předsedy senátu, soudců, asistentů soudců, a dalších zaměstnanců Nejvyššího správního soudu. Ministerstvo vyřizuje podání, které obsahuje nesouhlas se způsobem vyřízení stížnosti předsedou Nejvyššího správního soudu.⁶¹

⁵⁹HORZINKOVA, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: Obecná část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-55-4. s. 152-156

⁶⁰*Současní soudci* [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/soudci>

⁶¹ SCHELLEOVÁ, I. *Správní soudnictví*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 30-31

Rozvrhem práce se soudci Nejvyššího správního soudu zařazují do kolegií podle hlavních úseků činnosti. Rozhoduje se v senátech nebo v rozšířených senátech. Ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda, ve věcech politických strana a politických hnutí a také v řízení o kompetenčních žalobách rozhoduje senát složený z předsedy a šesti soudců. V ostatních případech rozhoduje senát ve složení - předseda a dva soudci. Dále také rozhoduje v rozšířených senátech ve formě: šesti soudců a předsedy, to ve věcech, které mu byli postoupeny senátem ve složení předseda a dva soudci. V ostatních případech rozhoduje senát složený z předsedy a osmi soudců. Zásadní usnesení uveřejňuje předseda Nejvyššího správního soudu ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu.

Všichni soudci Nejvyššího správního soudu tvoří plenum. Za přítomnosti nejméně dvou třetin svých členů je plenum usnášení schopné. Zasedání pléna je neveřejné, ministr spravedlnosti a předseda Nejvyššího soudu mají právo účastnit se jednání. Jednání pléna svolává, určuje jeho program a řídí předseda Nejvyššího správního soudu. Povinnost svolat plenum má předseda v případě, že o to požádá nejméně třetina všech soudců Nejvyššího správního soudu, lhůta pro svolání pléna je do jednoho měsíce.

Orgánem Nejvyššího správního soudu je také Soudcovská rada Nejvyššího správního soudu. Soudcovská rada je poradním orgánem, skládá se z pěti členů. Výkon funkce není slučitelný s funkcí předsedy, místopředsedy a předsedy kolegia Nejvyššího správního soudu. Předseda soudcovské rady svolává, určuje program a řídí její jednání. Předseda soudcovské rady je povinnen svolat jednání ve lhůtě do jednoho měsíce, požádali o to člen rady, předseda či místopředseda Nejvyššího správního soudu. Soudcovská rada je platně usnášení schopná za přítomnosti nadpoloviční většiny všech svých členů. Jednání je neveřejné, účastnit se má právo předseda a místopředseda Nejvyššího správního soudu, také mohou předkládat návrhy a vyjadřovat se k projednávaným otázkám.⁶²

⁶² SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 30-36

Soudcovská rada Nejvyššího správního soudu se vyjadřuje k zásadním otázkám státní správy Nejvyššího správního soudu, projednává návrhy rozvrhu práce a její změny, také se vyjadřuje k soudcům, kteří mají být přeloženi od Nejvyššího správního soudu k jinému soudu, nebo naopak k soudcům, kteří mají být přeloženi nebo přiděleni k výkonu funkce u Nejvyššího správního soudu. Také může požádat o svolání pléna a navrhnout program předsedovi Nejvyššího správního soudu. Vyjadřuje se též ke kandidátům na jmenování do funkce předsedy kolegia a předsedy senátu Nejvyššího správního soudu.⁶³

⁶³ SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 35-36

8 Řízení před soudy ve správním soudnictví

Účastníky řízení jsou navrhovatel (žalobce) a odpůrce (žalovaný). Řízení je zahájeno dnem, kdy soudu došel návrh. Účastník řízení musí mít procesní způsobilost, tedy je způsobilý činit úkony vyplývající z řízení. Pokud tuto způsobilost účastník nemá, musí být v řízení zastoupen zákonným zástupcem. Navrhovatel nebo-li žalobce je povinnen ve svém návrhu označit osoby, které mohou být osoby zúčastněné v řízení. Jedná se o osoby, kterých se vydané rozhodnutí přímo dotklo na jejich právech a povinnostech. Osoby zúčastněné mají právo předkládat písemná vyjádření, mohou nahlížet do spisu, jsou vyrozuměni o nařízeném jednání a také se mohou vyjadřovat při jednání. Účastníci jsou si v řízení rovni, soud má povinnost poskytovat jim stejné možnosti. Pokud účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků.

Z podání musí být vždy zřejmé: kdo jej činí, čeho se týká, proti komu směřuje, co podání navrhuje, též musí obsahovat podpis a datum. Navrhovatel, ten kdo činí podání, musí uvést své jméno, příjmení a adresu, kam mají být doručovány písemnosti. Dále musí být součástí podání i listiny, kterých se navrhovatel dovolává. Soudu také musí být předložen dostatečný počet stejnopisů, které musejí být předány ostatním účastníkům a osobám na řízení zúčastněných. Pokud podání postrádá nějaké podstatné náležitosti, vyzve předseda senátu usnesením podavatele k opravě nebo odstranění těchto vad ve stanovené lhůtě. Nedojde-li k doplnění nebo opravě podání, soud podání usnesením odmítne. Navrhovatel má možnost vzít svůj návrh zcela nebo zčásti zpět, dokud o něm nerozhodl soud.

V případě, že byl podán návrh na zahájení řízení a je zapotřebí upravit dočasně poměry účastníků, soud může usnesením na návrh předběžným opatřením účastníkům uložit něco vykonat, něčeho se zdržet nebo něco snášet. O návrhu na předběžné opatření rozhodne soud neprodleně, usnesení musí být vždy odůvodněné. Předběžné opatření končí nejpozději dnem, kdy se stane rozhodnutí soudu vykonatelným. Žaloby, které směřují proti stejnému rozhodnutí, může předseda senátu usnesením spojit. Soud doručuje písemnosti do datové schránky, je-li to možné, v opačném případě doručuje soudní doručovatel.⁶⁴⁶⁵

⁶⁴ SLÁDEČEK, V., TOMOSZKOVÁ, V. a kol. Správní soudnictví v české republice a ve vybraných státech Evropy. Praha: Wolters Kluwers ČR, a. s. 2010. ISBN 978-80-7357-518-2. s. 64-72

⁶⁵ SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 39-49

V situaci, kdy má účastník zástupce, doručuje se pouze zástupci. Ale pokud má účastník řízení nebo osoby zúčastněné na řízení něco vykonat, doručuje se i jim.

Při soudním řízení může dojít k předvolání nebo předvedení, ve většině případů soud toto oznamuje písemně nebo ústně při jednání. V ostatních naléhavých situacích může učinit tak i telefonicky, telegraficky nebo elektronickou poštou. Pokud osoba, která byla předvolána se bez řádné omluvy nedostaví, může být na příkaz předsedy senátu předvedena. Orgán Policie České republiky na žádost předsedy senátu zajistí předvedení na náklady předváděné osoby. Má-li být předveden příslušník ozbrojeného sboru, učiní tak velitel nebo náčelník tohoto sboru. Při jednání před správními soudy lze uložit pořádkovou pokutu. Pokutu lze uložit tomu, kdo neuposlechne výzvy soudu, učiní urážlivé podání nebo přednes. Uložena může být i opakovaně, lze ji zčásti nebo zcela prominout na základě odůvodněné žádosti. Výše pokuty je až 50 000 Kč a je příjmem státního rozpočtu. Soud, který pokutu uložil, ji vybírá a vymáhá.

Soud může návrhy usnesením odmítnout a to pokud:

- soud ve věci již rozhodoval,
- u jiného soudu probíhá již řízení v téže věci,
- podání bylo předčasné nebo opožděné,
- podání bylo učiněno osobou, k tomu neoprávněnou,
- navrhovatel se domáhá rozhodnutí ve věci, o které má jednat soud v občanském soudním řízení,
- navrhovatel žádá přezkoumání rozhodnutí, kterým správní orgán rozhodl v rámci svých pravomocí v soukromoprávní věci,
- návrh je podle zákona nepřijatelný.

Dojít též může k přerušení řízení:

- účastník řízení ztratil procesní způsobilost a nemá zástupce,
- v řízení nelze bez zbytečného odkladu pokračovat s právním nástupcem účastníka,
- rozhodnutí závisí na otázce, kterou soud v tomto řízení není oprávněn řešit.⁶⁶

⁶⁶ SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 47-51

Předseda senátu dále může usnesením řízení přerušit:

- zjistí-li se, že ve věci byl podán zákonem připouštěný podnět či návrh na změnu nebo zrušení rozhodnutí nebo došlo k zahájení takového řízení,
- navrhovatelům zákonný zástupce zemřel či ztratil procesní způsobilost,
- není známo navrhovatelovo místo pobytu nebo se nemůže řízení pro překážku trvalejší povahy účastnit,
- o návrhu má rozhodnout senát nebo samosoudce, který dospěl k závěru, že právní předpis nebo jednotlivá ustanovení, které mají být ve věci použity, jsou v rozporu se zákonem, podal-li návrh na zrušení takového právního předpisu nebo jednotlivých ustanovení,
- zjistí-li se, že probíhá řízení, které může mít vliv na rozhodování soudu ve věci samé nebo takové řízení sám vyvolá.

V situaci, kdy je řízení přerušeno neběží lhůty, jednání se nekonají. Po vyřešení překážky předseda senátu i bez návrhu usnesením vysloví, že se v řízení pokračuje.

Soud může také usnesením řízení zastavit jestliže:

- navrhovatel vzal svůj návrh zpět,
- navrhovatel prohlásí, že byl po podání návrhu postupem správního orgánu plně uspokojen,
- stanoví-li tak zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní nebo zvláštní zákon.

Předseda senátu k projednávané věci nařídí jednání a předvolá účastníky. Účastníkům poskytne čas k přípravě na jednání alespoň 10 dnů. Jednání jsou veřejná. Vyloučit veřejnost může předseda senátu pro určitou část jednání, z důvodu ochrany utajovaných informací, obchodního tajemství, mravnosti nebo veřejného pořádku. Neúčast předvolání nebrání v projednávání či skončení věci. Jednání zahajuje a řídí předseda senátu. V průběhu jednání mohou soudci se souhlasem předsedy senátu, účastníci a osoby zúčastněné na řízení klást otázky účastníkům řízení, svědkům nebo znalcům. Na závěr jednání je uděleno účastníkům jednání slovo ke konečným návrhům. Vyhlášení rozsudku musí být vyhlášeno jménem republiky a veřejně.⁶⁷

⁶⁷ SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 49-51

Soud rozhoduje ve věci rozsudkem nebo ustanovením tam, kde to zákon stanovuje. Proti rozhodnutí soudu jsou přípustné opravné prostředky. Na neveřejné poradě se na rozsudku usnáší senát nadpoloviční většinou hlasů. Rozsudek musí být písemně vyhotoven. Obsahovat musí: označení soudu, jména všech soudců (co ve věci rozhodovali), označení účastníků, označení zástupců účastníků, projednávané věci, výrok, odůvodnění, poučení o opravném prostředku, a také den a místo vyhlášení rozsudku. Rozsudek podepisuje předseda senátu. Rozsudek vyhotoví soud nejpozději do jednoho měsíce od vyhlášení. Lhůtu může předseda senátu prodloužit ze závažných důvodů – nejvýše o dva měsíce. Soud zajistí doručení stejnopisu rozsudku účastníkům do vlastních rukou a osobám zúčastněných. Pokud rozsudek obsahuje chyby ve výroku, vydá o tom předseda senátu opravné usnesení a může odložit vykonatelnost rozsudku, dokud opravné usnesení nenabude právní moci. Chyby v psaní a počtech opraví předseda senátu i bez návrhu. Rozsudek, jenž byl doručen účastníkům je v právní moci. Výrok pravomocného rozsudku je závazný pro účastníky řízení, pro osoby zúčastněné a pro orgány veřejné moci.

Při jednání se usnesení vyhlašuje veřejně. Usnesení, které není třeba doručovat, není součástí protokolu, nebo záznamu o jednání obsahuje stručné označení věci, výrok, a den vydání. Účastníkům řízení a osobám zúčastněným na řízení se doručuje usnesení jen tehdy, končí-li se jím řízení. Jinak se doručuje jen osobám, kterým se ukládá povinnost nebo pokud je to nutné pro vedení řízení. Usnesení nemusí obsahovat odůvodnění, pokud se jím neukončuje řízení nebo se neukládá žádná povinnost.⁶⁸

⁶⁸ SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. ISBN 80-86432-90. s. 55-56

9 Závěr

Veřejná správa zasahuje do mnoho oblastí a proto je velmi důležité provádět neustálou kontrolu. Jak bylo zmíněno ve třetí kapitole, kontrola veřejné správy je zajišťována mnoha formami, tato práce se zabývá především kontrolou vykonávanou správními soudy. Správní soudnictví je jednou z podstatných forem kontroly výkonu veřejné správy. Vždy musí být zachována ochrana všech subjektů, které jsou ve styku s veřejnou správou.

Zásadní kapitola celé práce je kapitola pátá, kde jsou jednotlivé žaloby rozděleny a popsány. Žalobu lze podat proti rozhodnutí správního orgánu ale také proti jeho nečinnosti nebo nezákonnému zásahu. Obrátit se na soud je možné i v případě věcech volebních nebo místního referenda. Požadovat lze i zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí. Řešeny jsou i kompetenční spory. V momentě, kdy žádný ze správních orgánů nechce ve věci rozhodnout nebo naopak oba mají za to, že je v jejich kompetenci vydat příslušné rozhodnutí.

Autor práce považuje nejpodstatnější a nejvýznamnější samotný vznik Nejvyššího správního soudu, který zaštiťuje dohled nad rozhodnutími. Celková reforma z roku 2003 přispěla k efektivnějšímu výkonu kontroly a poskytla účastníkům při procesech více možností a práv. Zásadní je vědomí, že každý kdo má pocit, že byl na svých právech a povinnostech jakkoliv ovlivněn, má tu možnost se obrátit na instituci, která se tím bude zabývat.

Hlavním cílem práce bylo formou analyticko–syntetizujícího teoretického vhledu reflektovat postavení a legitimitu výkonu správního soudnictví ve vztahu k rozhodovacímu procesu a činnosti veřejné správy.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BANDŽAK, J. *Správní právo – obecná část*. 1 vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. 2011. 288 s. ISBN 978-80-7542-021-1.
2. HENRYCH, D. a kol. *Správní právo – obecná část*. 9. vyd. Praha. C.H.Beck, 2016. 600 s. ISBN 978-80-7400-624-1.
3. HORZÍNKOVÁ, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné. Obecná část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2019. 224 s. ISBN 978 -80-7502353-7.
4. CHVÁTALOVÁ, I. A kol. *Základy veřejného práva*. 2. vyd. Praha: Oeconomica. 2008. 164 s. ISBN 978-80-245-1406-2.
5. KINDL, M. a kol. *Základy správního práva*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. 2009. 304 s. ISBN 978-80-7380-190-8.
6. PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva. 2014. 303 s. ISBN 978-80-8677-529-6.
7. PRŮCHA, P. *Správní právo* 8. vyd. Praha: Doplněk. 2012. 428 s. ISBN 978-80-7239-281-0.
8. SLÁDEČEK, V., TOMOSZKOVÁ, V. a kol. *Správní soudnictví v české republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwers ČR, a. s. 2010. 260 s. ISBN 978-80-7357-518-2.
9. SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwers ČR, a. s. 2013. 500 s. ISBN 978-80-7478-002-8.
10. SCHELLEOVÁ, I. *Správní soudnictví*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. 2004. 100 s. ISBN 80-86432-90.
11. SKULOVA, S. a kol. *Správní právo procesní* 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7380-110-6.

Elektronické zdroje

1. *Prezident NKÚ* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/o-nas/organizacni-struktura/prezident-nku/>
2. *Viceprezidentka NKÚ* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/o-nas/organizacni-struktura/viceprezident-nku/>
3. *Veřejní ochránci práv a jejich zástupci* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/historie/ochranci-a-zastupci/>
4. *Zákon o Veřejném ochránci práv* [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/zakon-o-verejnem-ochranci-prav/>
5. *Působnost Veřejného ochránce práv* [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>
6. *Historie správního soudnictví* [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Historie/art/4?menu=174>
7. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11.2.2020, čj. 10 A 213/2016 - 26, www.nssoud.cz
8. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 19.12.2019, čj. 29 A 80/2019 - 34, www.nssoud.cz
9. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5.2.2020, čj. 8 A 133/2019 - 31, www.nssoud.cz
10. *Soudní řád správní* [online]. [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-150#cast3>
11. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 21.2.2018, čj. Vol 47/2018 - 47, www.nssoud.cz
12. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15.1.2019, čj. Konf 45/2017 - 14, www.nssoud.cz
13. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21.2.2012, čj. 4 Ao 8/2011 - 69, www.nssoud.cz
14. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22.1.2020, čj. 9 Ads 247/2018 - 35, www.nssoud.cz
15. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 17.12.2008, čj. Obn 1/2008 - 18, www.nssoud.cz
16. *Přehled soudů* [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/Soudy.aspx>
17. *Současní soudci* [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/soudci>